Ad calcem nota, qd caa finalis, n, e, proprie et spe caa phica realis, q. talis n, e, qus per reuz et phicz influxz efectz n, pducit, est tam, caa moralis, et inteonalis: moralis q. in stimatione prudentz fini tribuitur efectz inteonalis, q. caat movendo voluntz media sui cpnioe, imo etiz dici potest caa realis, qtenz psise caat inde fitione. Et licet dicatur vera caa moralis et inteonalis spe, et abste, n est vere caa: a raoe ee talis abstrahitur per illos tros: moralis, inteonalis: sicut licet de homine picto dicatur, ee vere hos pictz, n, inde infertur ee vere et spe hos.

Dices tam 2a respoo ad 1us dubiz: actio pducva finis, est efectz finis x.a nos; sd finis est efectz talis actionis: go datur mutua caalitas. — Dipuo maiz: actio e, efectz finis caantis vt intenti 2do; caantis vt exsequti ng, et dipuo miz: finis vt executz est efectz actiois 2do; vt intentus ng: vnde liquet, qd hyc mutua caalitas n, implat, q.a vt finis caaet actionz sui pducvz, n, debet existere phice, sic que n, sequitur finz existere prius phice, quz phice existat, qd e, absurdz, alegatz supra 2. mutuz caalitz.

Insuper obseura, qd finis intenaliter, media motione sui caat inteoz sui, et media inteone, caat electionz et execuoz mediorz, quz caant phice finem: vnde absque vllo inconvenienti finis est prior obve et inteonaliter se ipso vt existente phice, et vt intentz seu existens inteonaliter caat se ipsz, vt exsequtz seu phice existentem.

Dices itz 2a respoo ad dubiz 2m. D. Thos 1a 2ae q. 8a arlo 4o, et alibi, docet, inteoz finis distui ab electione detrata mediorz: item: asensuz pmissarz, distinguitur ab asensu 2cluois: go et inteo finis ab electione mediorz. Ad 1m rdeo, S. D. loqui de electione pro vt frequenter evenit, sepe ee, oritur ab inteoe, n, suponente 2sultaoz mediorz: non aum docet qd raro debeat distui, inteo ab electione medii detrati. Ad 2m ng, raoe e, q.a inteo et electio, n, habent inter se opotz, tendendi modz, sicut habent asensz pmissarz et 2cluois.

Sectio Va de caa exemplari sibe ideali.

Caa exemplaris ex cois sentea cz Atle et D. Thoa defitur: fra, qua imitatur efectz ex inteoe agentis, determinatis sibi fine; hoc est, determinatis sibi silitunz cz alio: vnde clarius defitio vult dicere: fra ad cuius silitunz, fratur efectz. Dicitur ex inteoe agentis, vt excludatur efectz casualiter producitur ex inteoe agentis, vt excludatur efectz casualiter pducitur: sic imago similis Cesari, extra inteoz a Pictore facta n, eset efectz Cesaris vt caa exemplaris.

Ditur item, determinatis sibi fine, vt denotetur agens habere pro fine silitunz efectz cz fra: vnde 2stat, qd bruta, proprie loquendo, n, vtuntur in suis operaoibz caa exemplari; tum q.a vt dictz e, n, operantur propter finz, tum q.a cz careant 2gnioe, nequeunt 2parare opus eficiendz cz exemplari. Hinc vlterius 2stat, qd, lct, sinius videantur imitare aliquas actiones, re vera, n, operantur ad exemplar, q.a eas n, eficiunt 2paraoe ex inteoe aut ex fine.

Dividitur exemplar, in internz et externz: externz est obtz, qd artifex sibi ponit ante oculos, vt ad eius silitunz aliud efformet: internz e, idea illa, quz postquz vidit externz mente 2cipit artifex de obto efrando. Exemplar internz duo dicit, nempe 2gnioz, qua 2cipitur opus efrandz, et ipsa efigies operis efrandi: 2gnio ditur exemplar frale, et opus efrandz exemplar obvum.

Dificultas aum, n, levis momenti apud Thos, e, an exemplar internz 2sistat, in 2cepte frali, sive 2gnioe, an in 2cepte obvo, sive efigie operis efrandi, an vo adqte in vtroque? Et quidz quaeritur de interno, et n, de externo, q.a hoc, n, est proprie caa exemplaris, tz q.a solz dicitur mediate et remote qtenus, sit, imago depicta ob oculos 2pota, excitat immediate

exemplar internum qd proprie movet.

Tum q.a atque exemplari externo, salva manet ratio caæ exemplaris; ut videre est in Deo supremo artifice, atque illo exemplari externo carente efformante: item in pl. artificibus, qui plura artefacta ad miraculum usque efformantibus, quin aliquod externum objectum ipsis proponeretur imitandum.

Ante resolutionem, claritatis gratia observa, qd exemplar internum idem est, ac idea: haec autem ut videri potest apud D. Thomam hic. Fran. §. sec. 2a. subsect. 1a. pro promissae accipitur, l. pro conceptu formali, seu idea ideante, l. pro conceptu obvo, seu idea ideata. Observa item: qd haec idea ideata, dicitur interna, n. q. sit aliquis actus intellectus, sed q. ut proposita, per cognitionem intellectui, dicitur habere esse intra ipsum intellectum.

Dico ergo, ratio caæ exemplaris consistit, unice in conceptu obvo. Ita Scotus, et Scotistae, Complutensis, et alii; contra majorem partem Nostrorum, qui tum in solo conceptu formali, tum eque in formali, et obvo, statuere exemplar propugnant. Probatur: exemplar, proprie est forma illa ad cujus similitudinem intendit artifex opus efformare; sed artifex intendit efformare opus unice ad similitudinem conceptus obvi: ergo. Minor constat, artifex enim dum efformat opus, non intendit imitare cognitionem, sed effigiem internalem operis, quam media cognitione in mente concepit.

Sic, si Pictor cultus v.g. interrogetur quid velit imitari, dum imaginem Regum pingit? Respondebit profecto, velle optimum a se conceptum ideam, idest, un buen pensamiento executioni mandare, qd est velle imitare, id qd concepit per actum, non vero ipsum actum concipientem: ergo ut opus efficiatur ad exemplar, non debet evadere simile cognitioni, sed obvo, per cognitionem proposito, et ideato.

Sed nota l. qd caa exemplaris, non est proprie et specialis caa propter rationem dictam de caa finali: exemplar v. internum, est caa intentionalis, quae reducitur ad efficientem moralem,

quatenus dirigendo artificem influit moraliter in opus. 2o qd caalitas, caæ exemplaris, est actio physice producta operis exemplati, dependenter tamen, a voluntatis imperio moto ab exemplari interno.

Ratio hujus est, q.a eatenus exemplar est caa operis exemplati, quatenus opus in actu 2o, fit dependenter ab exemplari interno: unde ejus caalitas, debet esse illa per quam opus fiat in actu 2o dependenter ab exemplari; sed per actionem agentis physice productivam operis, ita dependet opus: ergo.

Contraria enodantur arguta.

Opp. l. exemplar est forma, quam imitatur opus efformandum; sed opus, non imitatur se ipsum, sed conceptum formalem: artifex enim, efficit opus qualiter a cognitione separatur: ergo conceptus formalis et non obvus est exemplar. 2o opus efformandum est ipse conceptus obvus; sed nihil fit ad similitudinem sui ipsius: ergo nequit fieri ad similitudinem conceptus obvi.

Ad 1m. dist. maj. distinguo 1m ptem min. n. imitatur se ipsum ut internaliter existens; ut physice existens, Deo, et ro. ut internaliter existens est caa exemplaris ptem; ipsum opus ut internaliter existens est caa exemplaris sui, ut physice existentis, quia ad modum dictum est, de fine: probatio in contra, et vera, solum probat cognitionem esse Deos, ut exemplar causet: n. autem, esse caa exemplaris. Ad 2m. distinguendo est minor tum applicatis ad 1m, et propter datam doctrinam, negando est minor.

Opp. 2o. D. Thomas q. 3a de veritate, art. 1 asserentem: exemplar internum esse: forma artis, quae est in artifice; sed conceptus obvus non est forma artis, quae est in artifice: ergo. Resp. conceptus formalis est imago rei: ergo agens operatur ad similitudinem conceptus formalis. 2o cognitio dirigit artificem: ergo est proprie exemplar. 3o exemplar est regula operis faciendi, et cui artifex intendit assimilare opus faciendum; sed exemplar internum obvum, media cognitione est forma regula: ergo exemplar consistit saltem ut quo etiam in cognitione.

Ad arputũ, dispno maius: quæ est phice subre in artifice negg
quæ ẽ, intẽnaliter ddõ, et tũs invensis dicta minr, nõ cõm.
Ad 1ũ dsaõẽ dispno arg: ẽ, imago fralis ddo; obrã nõ et cõg.
Ad 2ũ, nõ arg, dponiõ ẽẽ, ñ, ẽ, idea exeeuõi mandanda, sd solũ
ddio, vt talis idea, moveat et dirigat artificem: xª. quæ doctrinæ,
ad 3ũ, ddũ pregsis, nõ cõg, et miror Recentiores aliquos, quorũ
doctrã veneror, aserere raoẽ fralis motivũ, vnice dsistere in bo-
nite obti, dponiõi quæ solũ stedere munus aplicaois, et hic velle
dponiõẽ ẽẽ cãã exemplarẽ, et ñ, solũ dditionẽ.

Ad calcem obser-
va, qd lct, Deus detet individuaos efectus, potest agens sibi
proponere individuũ opus à se faciendũ; potest, niñ, supposita ea
detraõe Dei, q. licet, ñ, sit in detraõe agentis, qd eformet hanc
l, illã ideã, pro inde que, neque qd eformet artefactũ A, potius
quæ B; ast supotã semel ex detraõe Dei, idea A, nequit
artifex aliud artefactũ efraẽ nisi A.

Ad modũ quo, lct, volun-
tas ex se sit indiferẽs ad amandũ Deũ, l, Paulũ, semel habita
dponiõe de Deõ, vi talis dponiõis, solũ potest amare Deũ licet
vi alterius, poset etiã amare Paulũ. Observa qd s. pti DD.
innuentes ideas Dei ñ, pose dsistere in creãrs, solũ negant,
Deũ respicere aliquas ideas, extra ipsũ, rr, existentes quales
finxit Plato; ñ, aũm, ipsas creãrẽ poles, quas de facto Deus
pduxit, eo modo quo illas dponovit.

Hic iam vt cãã exempla-
rem, l, meo quali quali labore exercite comprobare ad maiorẽ
meorũ exemplar debebat scribere; nimirũ debebã in fine hu-
ius libri, tractare de fortuna, fato, casu, et monstris, vti,
et ipsi asolent: ceterũ q. posius vtilitati vestræ quæ curiosita-
ti debet providerẽ, ea solũ insinuabo, ne aliqid ex his, quæ
coiter in Phiã tractantur à me detrahi videatur.

Sciendũ
go est, qd Fortuna, quæ Gentiles afrabant ẽẽ divinæ numen
qd eventibus fortuitis preerat, et cuius opem pro inde

stolide implorabant, catholice et philosophice ditur, quæcumque
cãã per accidens, cuiusvis efectus fortuiti, in agenbus propter
finẽ cũ electione. Casus item, est cãã per accidens in his quæ
raro dtingunt, sine electione.

Efectus fortuitus, fortunæ corresperũ
est, qui raro dtingit preter intẽõẽ et notitiã agentis intelec-
tualis, et cũ efectu per se dtungitur: talis est inventio glebæ
aureæ, in exarante terrã ad seminandũ. Efectus casualis casui
corresperũ, est, qui preter intẽõnẽ agentis naalis, ad efectũ per se
raro subsequitur.

Casus, licet impropriissime, solet etiã tribui, re-
bus inanimatis, vt cũ tegula casu cecidit super pretereuntem,
et eũ occidit. Hinc apparet, qd respectu Dei, ñ, dantur for-
tuna et casus: cũ ẽẽ Deus infinita sua scia oia pvideat, nil
potest ẽẽ casuale aut fortuitũ respectu ipsius: dapparet itẽ qd
fortuna et casus, nihil est aliud quæ ipsas caãs naales.

De fato
qd fortunæ oponitur somniabant Gentiles ẽẽ inevitabile quoddã
necesitem, ex sideribus ortã, cui nec Deus ipse resistere poset.
stolida certe cogitaõ: xª. catholicos v. fatũ est, dplẽõ quædã
caãrũ 2arũ, quæ licet ex se incertæ sint et variabiles, pro vt
taiñ subsunt divinæ provideẽ infalibiles sunt.

Fatũ sic acceptũ
ẽ, dupx: fr̃ale aliud et aliud obvũ: hoc est ipsa caãrũ 2arũ
series; et illud (qd à nonnullis apellatur etiã casuale) est ipsa
divina provideã, caãs 2as ordinans, et ad suos fines suaviter
disponens. Tandẽ monstrum, qd naẽ defectus, seu pecatũ ditur
xª Phũ hic, text. 82o: est efectus naalis à recta et solita
2ũ speciẽ, dispoẽ degenerans.

Hoc aũm, potest accidere, vel ob
redundantiã, vt si quis nasceretur cũ quatuor brachiis, vel ob
defectũ vt si nullũ brachiũ haberet: si taiñ, hoc, vel illud
alicubi passim dtingeret, iã ñ, censeretur monstruosũ, sicut

tale n. sentetur, qui ad modu prosera est statura inter Gigantes: nec qui ad modu pusila inter Pygmeos.

His itaque praelibatis, huic 2° libro, in quo ad profusione scribendi methodu, superunt cap., fine aliq. imponamus: nec ëe, par esset in huiusce rebus amplius immorari: alioquin liber, extremo in loco aperus de monstro, in monstrus proprie deveneret. Ne igitur tam fatali casu, adversa experiamur fortuna, quin potius, supremo auxiliante fato, fortunatum habeamus finis; ad reliqua quae de phica restant, breviter pertractanda festinemus. (1) de 8^bris de 35.8

LIBER III^us ET V^us PHISICORUM.

Phus. quaecumque recentiores libus, iam obtinuit hos duos libros uno sub titulo explanare, eo qd in utroque eadem fere pertractabit Phus: egit ëe, in 3° de motu, et infinito, et in 5° de motu, seu actiones proprietatibus: eandem et nos, ut par est methodu sequemur, quare sit.

DISPUTAO I^a. DE MOTU, ACTIONE, et PASSIONE.

Sectio I^a. aliqua circa motum diseruntur.

Motus definit Arles; actus entis in pota, pro ut in pota, quae defio, coiter a Phis recepta, nihil aliud dicit, quam qd motus est actio, sive exercitius, quo pota activa, sive agens movet passus producendo aliquid in ipso, et passio, sive exercitius, quo passus seu pota passiva, movetur ab agente aliquid recipiendo: ly actus, idem est ac fra actuans, Dois, ëe actus coiter dicitur fra subti, qd informat; cum quo tam bene stat, qd n. sit ultima fra; eo qd relinquat subtus capabile per aliq. Ly entis in pota, ponitur, q. motus debet ëe actus subti habentis pot. ad terminus: additur reduplicao, pro ut in pota, ut denotetur qd motus n. est actus, sed via ad terus. Observa tam, qd agens appellatur etiam movens, seu mutans, eo qd ab illo proveniat motus: passus apelatur mobile, motus seu mutatus, q. in illo motus recipitur: unde motus potest considerari, tum active, tum passive: hic vero praecipue, sumitur motus, pro actione mutativa.

Hinc deduces 1°. qd ut detur proprie mutao eser. requiritur, privao fris in subto, qd dicitur mutari. 2°. ad os motus requiri, terus a quo, ad quem, et subtus coe, ut diximus ag de principiis. 3°. qd oi mutao est motus, n. aum ois motus est mutao. Dicitur 1° q. oi mutao dicit subtus recipere ab agente terus quem n. habebat. Dicitur 2° a q. modus ex concepto suo mepho, solus est exercitius quo agens producit efectus in passo, et passus illus recipit: hoc aum, n. dicit esser. subtus praecedere in insti; sine quo: ut videre est, in 1°. mundi conditione, in qua, in eodem insti realiter creata fuit maa, et ex illa educta fra.

Deduces 4°. qd, n. ois actio, est motus, ng motus est passio; datur aum actio, quae passio n. est, nempe actio creativa. 5°. ois motus est actio q. ex concepto suo, est exercitius, quo agens in actu 2°, producit aliquid in passo, illud que active movet. 6°. qd actioni creative ad sumpmus solum impropie convenit ëe motus, convenit tam, proprie actioni educere, de cuius concepto est ëe motus et ëe ?.

Motus dividitur 1°, in instantaneus et succesivus. 1us est: cuius terus 2°. oes suas ptes, existit in insti, ut productio lucis. 2us est, cuius terus 2°. oes suas ptes, sed ag ordine prioritatis producitur in insti, 2°. oes suas ptes, sed ag ordine prioris et posterioris: hic motus succesivus, si ex sua naa nequeat ëe simul, ut est, motus localis in spatio divisibili, qui ex naa sua est, succesiva acquisitio praesentiarum, dicitur succesivus per se. Si vero, licet ex sua naa posit totus ëe simul, impediatur tam ab exto, ne simul existat in insti, ut productio quatuor gradus caloris l.g. quae licet posit tota simul ëe, impeditur